

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA BOHEMISTIKY

**Charakteristika mužských postav v psychologických
románech Jarmily Glazarové**

(Characterization of the male characters in the psychological
novels of Jarmila Glazarová)

Bakalářská diplomová práce

Martina Hetclová

Česká filologie

Vedoucí práce: doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Charakteristika mužských postav v psychologických románech Jarmily Glazarové* vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci

Zde bych chtěla poděkovat svému vedoucímu diplomové práce, doc. Mgr. Eriku Gilkovi, Ph.D., za užitečné rady, připomínky a odborné vedení.

Obsah

Úvod.....	5
1 Život Jarmily Glazarové.....	6
2 Roky v kruhu.....	8
2.1 Geneze.....	8
2.2 Děj.....	9
3 Vlčí jáma.....	15
3.1 Geneze.....	15
3.2 Děj.....	16
4 Advent.....	23
4.1 Geneze.....	23
4.2 Děj.....	24
5 Kritická recepce.....	30
6 Mužské postavy.....	35
6.1 Dobrý manžel versus špatný manžel.....	36
6.2 Táta versus Robert Rýdl.....	39
Závěr.....	44
Anotace.....	45
Résumé.....	46
Seznam použité literatury.....	47

Úvod

Spisovatelka Jarmila Glazarová vstoupila do literatury neúmyslně. Svou první knihu, román *Roky v kruhu* (1936), sepsala po smrti svého manžela původně pro vlastní potřebu a teprve na naléhání své rodiny ji přihlásila do literární soutěže. Nicméně po úspěchu své prvotiny se rozhodla stát spisovatelkou z povolání a krátce po sobě vydala romány *Vlčí jáma* (1938) a *Advent* (1939), po nichž následoval ještě národopisný text *Chudá přadlena* (1940).

Romány Jarmily Glazarové jsou řazeny k žánru psychologické prózy, neboť autorka v nich věnuje značnou pozornost vnitřnímu světu postav. Někdy bývá Glazarová též označována jako autorka regionální prózy, jelikož svoje příběhy lokalizuje do určitého, většinou velmi specifického a folklorně vyprofilovaného kraje.

Jedním z cílů této diplomové práce je přiblížit dílo spisovatelky, které se v dnešní době nedostává stejné pozornosti jako mnohým jejím současníkům, a seznámit s jeho přijetím soudobou literární kritikou.

Hlavním tématem práce jsou pak mužské postavy, které hrají v románech Jarmily Glazarové důležitou roli, třebaže nejsou charaktery dominantními. Naše diplomová práce se zaměřuje na charakteristiku mužských postav, které bývají často opomíjeny ve prospěch výraznějších ženských hrdinek. Porovnává pojetí role manžela u třech hlavní hrdinů a věnuje se rovněž srovnání výrazně odlišných životních osudů dvou z těchto mužů.

1 Život Jarmily Glazarové

Česká prozaička Jarmila Glazarová se narodila 7. září 1901 v obci Malá Skála na Turnovsku. Její matka Gabriela Proboštová pocházela z rodiny tamního zámeckého zahradníka Josefa Probošta, a dostalo se jí vychování ve Vídni. Po návratu na Malou Skálu se seznámila se zámeckým správcem Gothardem Glazarem, za něhož se později provdala. Z tohoto svazku se kromě Jarmily narodila roku 1903 ještě druhá dcera Irena.

Glazarová později vzpomínala na svou matku následovně:

„Byla něžnou, útlou, přece však pevnou osou svého domu, pravá dárnyně všeho krásného, dobrého a teplého, klidného a pokojného, co v souhrnu tvoří právě domov.“¹

Gabriela však byla nejen krásná a jemná, ale i stále nemocná. Pravým opakem vážné, starostlivé a málomluvné ženy byl její manžel Gothard, veselý a společenský.

„Klobouk v týle, dva prameny hnědých vousů okolo velkých, citlivých a náruživých úst. Jasně oči s pohledem pevným, úsměvným a mírně ironickým.“²

Idylické dětství v Malé Skále však netrvalo dlouho. U otce se projevila srdeční choroba, kvůli níž byl ze svého místa penzionován, a rodina Glazarových se přestěhovala do Prahy na Královské Vinohrady. V Praze navštěvovala Glazarová spolu se sestrou Irenou měšťanskou školu Na Smetance, po nepřijetí na učitelský ústav v roce 1916 pak nastoupila na ústav německý, kde byla jedinou Češkou.

V únoru téhož roku zemřela její matka na tuberkulózu a o rok později se s otcem a sestrou přestěhovali do Hořic. Na podzim 1917 však zemřel i otec a nedospělé sestry přišly o veškerý majetek.

Nový domov našly v internátní hospodářské a hospodyňské škole ve slezských Klimkovicích, která v té době sloužila jako válečný lazaret. Tuto školu také dívky absolvovaly. Irena se záhy provdala za pracovníka ministerstva zemědělství, inženýra Jaroslava Dvořáka, s nímž se přestěhovala do Prahy.

¹ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, str. 13.

² Tamtéž, str. 14.

Jarmila zůstala v Klimkovicích. Roku 1922 si vzala o dvacet devět let staršího lékaře Josefa Podivínského, s nímž žila ve šťastném manželství dvanáct let.

Po manželově smrti v roce 1934 se Glazarová přestěhovala k sestře do Prahy, kde pracovala v kanceláři. Psychicky ovšem nezvládla přechod z intimity venkovského domu do neosobního úřednického světa a zhroutila se. Během rekonvalescence na Sázavě se rozhodla napsat vzpomínky na šťastnou dobu strávenou na Ostravsku, které vyšly v roce 1936 jako její první román, pod názvem *Roky v kruhu*.

V letech 1938-1940 vydala své další dva romány, *Vlčí jámu* a *Advent*. Autorka rovněž navštěvovala Beskydy, kde sbírala materiály pro svou národopisnou knihu, vydanou pod názvem *Chudá přadlena* v roce 1940. Naposledy v Beskydech pobývala v zimě 1944, kdy pracovala na románu *Navlékač koráleků*, který ovšem nikdy nedokončila.

Mezi lety 1946 a 1948 pracovala na velvyslanectví v Moskvě, v letech 1955-1956 byla poslankyní Národního shromáždění. Přispívala do časopisů a periodik, vydala několik knih reportáží ze svých cest do zahraničí. V roce 1959 byl Glazarové udělen titul národní umělkyně.

Jarmila Glazarová zemřela 20. února 1977 v Praze, pochována byla v Malé Skále.

2 Roky v kruhu

2.1 Geneze

Román *Roky v kruhu* je prvním literárním dílem Jarmily Glazarové. Původně ovšem kniha vznikala pouze pro soukromé účely a autorka měla být jejím jediným čtenářem.

Po náhlé smrti svého manžela, doktora Josefa Podivínského, si mladá vdova chtěla ulehčit samotu a útěchu hledala právě v sepisování vzpomínek na šťastné manželství, které trvalo celkem dvanáct let.

Sama Glazarová uvedla, že během svého manželství nikdy neuvažovala o dráze spisovatelky, ale přiznala, že byla vždy vášnivou a pozornou čtenářkou a že i její slovní zásoba byla bohatší, než bylo v dané době běžné u ženy v domácnosti. Až po vydání *Roků v kruhu* v roce 1936 v časopise *Panorama* napsala:

„Teprve když větší část knihy byla napsána, jsem si uvědomila, že tady vyrostl pod mou rukou obraz osobitého života, který by mohl poutat svou svérázností. Že je to vlastně kniha, která by veřejně oslavila pilný, obětavý a nenáročný život lékaře na venkově, která by vyprávěla o práci, o lásce a přátelství a oslavila krásu tichého života v uzavřeném prostoru domova.“³

Autorka vnímala svůj rukopis jako věc příliš intimní na to, aby byla zveřejněna, ovšem její švagr, inženýr Jaroslav Dvořák, předložil některé pasáže z budoucího románu profesorovi Václavu Tillemu. Po kladném hodnocení ze strany profesora přiměl inženýr Dvořák svou švagrovou, aby rukopis zaslala do anonymní literární soutěže, kterou pořádalo nakladatelství *Družstevní práce* spolu s *Evropským literárním klubem*.

Okamžik, kdy poprvé vypustila dílo ze svých rukou, byl pro mladou začínající autorku šokující a ona jej následně popsala takto:

„A jak to bývá na venkovské poštovní kanceláři, pošťák přijal a zvažil balík, dal na něj nálepky, a teď si představte, že toto moje prvorozené a vlastně ještě nenarozené dítě hodil na zem. (...) Představte si, jak jsem se doslova bez dechu dívala na balík na váze, při lepení nálepek mi srdce přestalo bít, a nyní

³ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, str. 39.

to první, s čím se má práce setkala, byl mocný kopanec, kterým přeletěla na druhou stranu.“⁴

Porota, která posuzovala téměř padesát literárních děl, ve složení František Langer, Josef Hora a Albert Pražák sice nedoporučila žádné z nich do světové soutěže, ale tři díla ocenila čestným uznáním.

Jednalo se o román Benjamina Kličky *Do posledního dechu*, román *Země miluje* od Františky Pecháčkové a také o *Roky v kruhu*, které byly následně vydány v nakladatelství *Družstevní práce* a přijaty s velmi příznivým ohlasem.⁵

2.2 Děj

Kniha *Roky v kruhu* je rozdělena do čtyř oddílů pojmenovaných podle ročních období (jaro, léto, podzim, zima) a skládá se z autorčiných osobních vzpomínek; netvoří tedy souvislý děj.

Vyprávění začíná první březnové ráno, kdy autorku-hrdinku probouzí její manžel-lékař cestou do své ordinace. Následně hrdinka prochází celým jejich domem, popisuje jednotlivé místnosti a seznamuje čtenáře s dalšími obyvateli své domácnosti. Jedná se o služebné, sestry Fanku a Zofku, a psy, vlčáka Zagraje a křížence Míšu.

Hned v úvodu knihy je na jednom dnu podrobně popsáno fungování celé domácnosti, které se skládá ze stále se opakujících úkonů. Žena se stará o chod domu, muž se věnuje svému povolání lékaře.

„Já jsem vařila, vedla domácnost. Můj muž, kterému jsem však říkala táto, pracoval, namáhal se a pomáhal lidem ze všech sil. Starala jsem se, aby měl ve vlídném domově protiváhu všech těch nesčetných strastí, které denně a na každém kroku potkával.“⁶

Okolo jedenácté přichází táta obvykle na svačinu, poté odchází za pacienty do městečka. Ženy mezitím připravují oběd, na který se kromě rodiny scházejí i cizí strážníci – Frydolín a Adolfek, chlapci ze sociálně slabých rodin, a také almužnice, zvaná Stará Milostpaní.

⁴ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987, str. 13-14.

⁵ Viz kapitola č. 5 Kritická recepcce.

⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str 12.

Oběd představuje pro manžele každodenní slavnost – táta usedá ke krásně prostřenému stolu v kravatě. Po jídle čítává noviny, ale je téměř pokaždé vyrušen novými pacienty, kteří přicházejí, ačkoli v danou dobu lékař oficiálně neordinuje.

Po odpolední ordinaci jezdívá táta k nemocným do okolních vesnic, manželka jej vždy doprovází. Za hezkého počasí chodívají na kratší cesty pěšky, společně s fenkou Míšou, v zimě a do vzdálenějších míst jezdívají nejprve povozem, později autem, které vlastní autodrožkář Kassel.

Nejklidnější dobou celého dne je večere. Táta sedává u jídla velmi dlouho, pak odpočívá ve velké pohovce, zatímco mu Jarmila hraje na klavír jeho oblíbené skladby. Okolo desáté hodiny večer se zhasínají světla a celý dům se chystá ke spánku.

Každé pondělí mívá táta poradnu pro matky v okolních vesnicích, manželka mu vždy chodí naproti a popisuje při tom krajinu, kterou prochází. Ve středu se poradna koná v jejich městečku.

Táta se celou zimu věnuje přípravám k práci na zahradě, kterou velmi miluje a kterou každé jaro sám osází květinami. Jarmila má svou zahradu v domě v květináčích, kde pěstuje hlavně kaktusy, na které je velice hrdá. Touží také po cizí návštěvě, které by se moha pochlubit svou dokonale vedenou domácností, ale táta ji nikdy s nikým neseznámí; vytoužená návštěva nikdy nepřijde.

„Celé dlouhé měsíce jsem nepromluvila slůvka s nikým kromě domácích a tu a tam s Kasslem, když jsme ve voze čekávali na tátu. Všechny mé zájmy se soustředily výhradně na domov a prostá a pravidelná dění v něm a neměly kam odbíhat.“⁷

Autorka vypráví o pravidelných cestách k pacientům, popis krajiny okolo Ostravy doplňuje postřehy o dobových sociálních problémech, způsobených hospodářskou krizí. Jen málokdy se však dostane do města. Na tento nevšední výlet se vždy velmi těší, ale na přelidněných ulicích ji přepadá pocit opuštěnosti a někdy také záchvat antropofobie.

V neděli táta ordinuje jen dopoledne, po obědě odpočívá, zatímco Jarmila sleduje z okna obyvatele městečka na cestě do kostela, na procházkách, večer

⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str 40.

pak mířící do venkovního kina. Zpočátku manželství chodívali do kina i oni, později tráví večery četbou.

Jistým vybočením z domácího stereotypu je březnová oslava tátova svátku na Josefa. Konají se tajné přípravy, připravuje se slavnostní snídaně a táta přijímá gratulace a dary, včetně velkého dortu od sester dominikánek.

Na Velikonoce přijíždí z Prahy Ita, syn autorčiny sestry Ireny. Jen tady na prázdninách má dovoleno večer dlouho číst; užívá si venkov a hraje si v přírodě spolu s kamarády. Je ovšem také vítanou společností pro svou tetu, se kterou chodí do divadla i na výlety po okolí.

Přijíždějí rovněž tátovy dcery – Lída s rodinou i svobodná lékařka Renáta. Dům je najednou plný lidí. Vztah táty a jeho ženy je rezervanější, protože táta je především otec a dědeček, a tak manželka ustupuje do pozadí.

„To byla oblast, kde nebylo pro mne místa. Jiný svět, starý a mocný, pouto pokrevní. Zůstala jsem na jeho okraji, plna snahy překážet co nejméně a z pozadí starat se co nejvíce, aby náš dům byl tátovým dětem pravým a skutečným domovem, k němuž by stále cítily přichylnou příslušnost. Táta a jeho děti byli spjati a obklopeni minulostí, vzpomínkami a jinou láskou. Věděla jsem o ní a měla ji v úctě.“⁸

Po odjezdu hostů dům utichá a táta se opět věnuje především svým pacientům. Často přijíždějí pro lékaře i v noci, mnohdy k ženám, které se samy snažily o potrat, protože si z existenčních důvodů nemohly dovolit dítě. Táta jako lékař nesouhlasí s potraty, ale chápe složitou situaci nastávajících matek.

Na jaře rozkvétají zahrady a autorka spojuje jejich popisy s vyprávěním o životních osudech jejich majitelů, stejně jako cesty za pacienty doplňuje vyprávěním o nich i o řidiči Kasslovi. Rovněž se snaží vychovávat své malé strávníky namísto jejich rodičů, alkoholiků.

Za deště spolu manželé sedávají v klubovce, většinou mlčky. Táta je mlčenlivý člověk, navíc má zcela odlišné názory než jeho žena, o celou generaci mladší. Protože se však milují, snaží se navzájem tolerovat názory druhého.

„Ale z kruhů, které uzavíraly a dělily naše světové názory, přerůstala naše tichá, vroucí a vděčná láska a tátova věkem vyvážená mírnost, klid a životní

⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 91.

moudrost. Přes všechny rozdíly věku, smýšlení a názorů bylo mé místo v jeho náruči, byla jsem já středem jeho světa.“⁹

Začátkem června se koná velký úklid, myjí se okna a větrají hostinské pokoje. Všechny zahrady i louky jsou rozkvetlé, táta s Jarmilou chodívají denně na procházky do přírody. Většinou bez ohlášení přijíždí dcera Renáta, aby u táty, který má přes léto přece jen méně práce, strávila několikátýdenní dovolenou.

Na celý srpen pak přijíždí z Prahy autorčina sestra Irena, díky čemuž představuje pro autorku srpen nejhezčí měsíc v roce. Všichni se těší na tuto návštěvu, Ireně se dostává vřelého přivítání i díky za dárky, které všem přiváží. Společně ve třech pak jezdí za nemocnými, chodí na procházky a pečují o zahradu.

Každoročně pak Jarmila s Irenou jezdí na hory (Malá Fatra, Beskydy, Radhošť a jinam), táta přijíždí za nimi. Na horách je z něj najednou docela jiný člověk – hovorný, veselý, mladý. Pomalu se však blíží podzim a Irena se musí navrátit do Prahy.

„Tentam je krásný měsíc, bezstarostný a blažený. Povinnosti a život zavolaly. Neboť ten měsíc u nás, to není život. To je sen.“¹⁰

Na podzim se život vrací zpět do zaběhnutých kolejí, děti začínají chodit do školy. Ožívá kulturní život v městečku – ochotníci zkoušejí novou hru, Sokol pořádá kulturní akademii a táta pořádá osvětové přednášky.

Lidé jsou čím dál více nemocní a tátovi opět přibývá práce. Zase spolu s manželkou chodí za nemocnými, tentokrát především za těžce pracujícími ženami, které propadají depresi. Jedna z nich dokonce spáchá sebevraždu. Nemocemi ovšem netrpí jen lidé – revma trápí i starého vlčáka Zagraje, který se všemožně snaží vzbudit ve svých pánech lítost.

Koncem října jezdívá táta na týdenní dovolenou do Prahy, zavzpomínat na dobu svých studií a především si odpočinout.

„Chodit zcela neznám, nikým neosloven, nikým nepozorován. Bloudit ulicemi jen pro ten osvobozující pocit prázdna. Po starých stopách

⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 148.

¹⁰ Tamtéž, str. 242.

studentských vzpomínek. V zapadlých vinárnách promyslet mnohé, nač není jinak kdy.“¹¹

Po jeho návratu, na svátek Všech svatých, jezdívají táta s Jarmilou na výlet na Ondřejník – je to jejich poslední výlet v roce.

Od začátku prosince se peče vánoční cukroví, slaví se Mikuláš. V prvních letech manželství tím byl táta velmi překvapen, protože tento svátek nikdy neslavil, a jeho žena se trápila, protože jí Mikuláš nic nenadělil. Později přijal táta tyto oslavy za své a vždy ochotně pomáhal s jejich přípravami.

Den po svatém Mikuláši jezdívá pak do Prahy Jarmila, aby nakoupila dárky a navštívila rodinu své sestry, se kterou obvykle stráví deset dní. Po návratu už se všechno připravuje na Vánoce – v Ostravě se konají velké nákupy, peče se, strojí se stromeček.

Na vánoční svátky opět přijíždí celá rodina, Štědrý večer se slaví u táty, ale na Silvestra se všichni vracejí do svých domovů. Táta s Jarmilou slaví Silvestra doma, kde jsou zcela sami, protože i Fanka se Zofkou odjíždějí k rodině. Večer věnují rozjímání a bilancování uplynulého roku.

V lednu se konají maškarní plesy, kterých se ovšem účastní pouze Fanka a Zofka. Mívají vždy nákladné a originální masky po Ireně, v nichž budí na venkově zaslouženou pozornost. Fanka se musí vdát, protože se svým chlapcem čeká dítě.

Za dlouhých zimních večerů vypráví táta o svém životě – o dětství na venkově, studiích v Olomouci a v Praze i o prvních letech lékařské praxe. O svém prvním manželství nemluví naopak vůbec. Jarmila navštěvuje staré osamělé dámy, táta léčí zlomeniny a nachlazené děti. Blíží se ovšem jaro a táta se těší na svou oblíbenou práci na zahradě.

Začátkem března se však koloběh uzavírá tragédií – táta dostává záchvat mrtvice, kterému nakonec v nemocnici podléhá. Jeho žena je najednou docela sama. Musí opustit dům, který patří dceři Renátě a do něhož se stěhuje tátův nástupce.

Zoufalá žena se musí zbavit svých květin i psů – stěhují se k tátově dceři Lídě i k různým známým v městečku. Naposledy prochází prázdným domem i

¹¹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 270.

zahradou a loučí se s důvěrně známým prostředím a je zcela přemožena zármutkem a bolestí.

„Což nepřijde táta za mnou sem nahoru a neprobudí mne z hrozného snu? [...] Ne, tu bolest nelze snášet, křičím, ohmatávám dveře, zeď, zábradlí, nikdo, nikdo, ani stín, ani přízrak, tak sama, tak sama. [...] Domove, domove, sbohem. Nikdy nezapomenu. Na naši zahradu, na naše květiny, na náš domov. Na tebe, na tebe, táto!“¹²

¹² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 346.

3 Vlčí jáma

3.1 Geneze

Po úspěchu *Roků v kruhu*, které vznikly neúmyslně a měly podstatně blíže k žánru memoárové prózy než k žánru románovému, se Glazarová rozhodla napsat další prózu. Dílo, které by bylo skutečnou fikcí a obsahovalo románovou kompozici s psychologicky propracovanými postavami a dramatickou zápletkou. Knihu, již by autorka potvrdila svou příslušnost k fikční literatuře.

„To jsem plně chápala; tohle (*Roky v kruhu*) bylo něco zcela tak subjektivního, že by se každý člověk mohl takto vyzpovídat. A skutečně teprve druhá kniha byla věcí vykonstruovaného a vyspekulovaného příběhu. Teprve tam jsem s rozmyslem a záměrně postavila románové postavy ...“¹³

Ačkoli byl tedy román *Vlčí jáma* psán se záměrem umělecké fikce, i zde vycházela Glazarová z osobních zážitků a zkušeností, které se s největší pravděpodobností pojily k ranému období jejího pobytu v Klimkovicích někdy mezi lety 1919-1922.

Ve *Vlčí jámě* se například vyskytuje postava lékaře, která se až nápadně podobá „tátovi“ z *Roků v kruhu*, a tetka Karolinka, laskavá stařenka poskytující útočiště hlavnímu hrdinovi *Vlčí jámy*, se rovněž objevuje mezi mnoha osobami zmíněnými v autorčině prvotině. Navíc mají obě totožné dějiště: odehrávají na malém městě v opavském Slezsku.

Vedle osobních vzpomínek a poznatků ovšem Glazarová při tvorbě *Vlčí jámy* čerpala i z čistě literárních zdrojů. Její druhý román je silně ovlivněn psychologickým realismem, což je patrné nejen na reálně vykresleném prostředí, ale i na charakteru postav, u nichž se autorka snažila o co nejvyšší míru věrohodnosti.

Sama Glazarová vzpomínala, jak potřebovala pro postavu tety Kláry dlouhotrvající nemoc s mnoha průvodními příznaky (nemoc měla trvat nejméně deset měsíců a musela končit smrtí) a obrátila se s prosbou o pomoc

¹³ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987, str. 14.

na známého lékaře. Ten jí po několikátýdenním bádání potřebnou diagnózu skutečně našel.

„Vymyslel pro mojí Rýdlovou sklerózu ledvin se všemi průvodními znaky. Celá řada lékařů, se kterými jsem se pak setkala, mi netajila svůj podiv nad tím, jak báječně je tam stanovena diagnóza s průvodními zjevy této choroby.“¹⁴

Román *Vlčí jáma*, který stejně jako svou prvotinu napsala Glazarová na své chatě na Sázavě, byl vydán v roce 1938 nakladatelství Melantrich.

3.2 Děj

Děj románu začíná ve chvíli, kdy jeho hlavní hrdinka, mladá dívka Jana, rekapituluje první den v neznámém domě u neznámých lidí, kteří se mají stát její novou rodinou. O rodiče přišla během války a nyní se přestěhovala do slezského městečka Rozvadov.

Na nádraží osiřelou dívku čekají starosta Robert Rýdl se svojí ženou Klárou, kteří se Jany po smrti jejích rodičů ujímají. Robert, ke kterému Jana od začátků cítí největší sympatie, ji po příchod do domu vítá milými slovy:

„Slečno J-Jano, teď jste tedy doma. (...) Vynasnažím se, abyste se tu cítila opravdu doma. Na všechno, co bylo, zapomeňte. Život začíná právě teď znova.“¹⁵

V té chvíli ještě netuší, že Janin příchod zcela změní i jeho život. Oba manželé se rozhodují Janě tykat, Klára si dokonce určí i své oslovení „tetičko“. Robertovi zatím Jana říká jen „pane starosto“.

Druhý den je Janě oznámeno, že se stane „měšťanskou domácí dcerkou“ a také Robert dostává svou přezdívku – „otčím“, kterou vesele přijímá. Při ranní hygieně češe teta Janě vlasy a tato činnost vyvolává v obou ženách silné pocity. V tetě se probouzí dosud nepoznaný mateřský cit, v Janě potom bolestná vzpomínka na maminku, která ji, coby malou holčičku, každé ráno česávala.

„Dva různé city, tak odlišné a tak stejně silné, rozevřou zároveň náruč staré ženy i děvčete. Pevně se přimknou k sobě, každá náruč je nadějí, každé

¹⁴ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987, str. 17.

¹⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 12.

objetí je zatajenou, nevyslovenou touhou. A to je začátek podivné lásky, která se tak křivě vyvinula a přijala tak nepředstavitelné formy.“¹⁶

Brzy po svém příchodu je Jana plně konfrontována s blahobytem a nadbytkem, který panuje v domě Rýdlových a který ostře kontrastuje s chudobou, kterou zažila v posledních letech. Začíná si také uvědomovat věkový rozdíl, který je mezi Klárou a Robertem a také zvláštnost jejich manželství, ve kterém spolu žijí přes dvacet let. Během večerů, kdy otčím usedá k harmoniu, je Jana uchválena jeho hrou, zpěvem i vzhledem a probouzí se v ní něžný cit k tomuto muži.

Ještě dlouho po příjezdu smí Jana vycházet pouze na zahrádku a oživením stereotypních domácích prací jsou jen návštěvy u tetky Karolinky, laskavé staré sousedky. Do společnosti se Jana poprvé dostává při nedělní návštěvě kostela a následné procházce po náměstí. Při ní teta Klára na všechny sousedy pohlíží nadřazeně, protože je provdána za mladého přitažlivého muže, který je navíc starostou a vysvětluje Janě, že jí všichni závidí šťastné manželství. Dívka ale chápe, že se teta takto pouze snaží přesvědčit samu sebe. I z toho důvodu, že Robertovi všichni obyvatelé Rozvadova vyjadřují úctu, zatímco Kláře dávají najevo své nesympatie.

Během dnů Jana sleduje tetinu úzkostlivou péči o Roberta, její starost o to, co Robert má a nemá rád – většina těchto věcí je ovšem pouze výplodem tetiny fantazie. Večery pak dívka tráví s otčím, který ji vyučuje historii, politice, zeměpisu. Robert cítí v Janě spřízněnou duši, zatímco Klára žárlí, protože s ní Robert nikdy takto nemluvil.

Vytržení z rodinné idyly přichází ve chvíli, kdy je otčímovi nabídnuto místo vedoucího veterinářské služby v Opavě. On tuto výzvu rád přijímá, především aby zapudil nostalgické pocity, které v něm probudil Janin příchod. Klára je nejprve proti stěhování do Opavy, nechce opustit dům, ve kterém její rodina žije takřka odnepaměti, ale nakonec se upne na myšlenku vyššího společenského postavení a se stěhováním souhlasí. Do Opavy odjíždí nejprve sám Robert.

Krátce po jeho odjezdu se Jana spolu s tetou vydává navštívit Robertovu rodinu, aby jim mohla povědět o jeho pracovním úspěchu i plánovaném

¹⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 16-17.

stěhování. Jana se tak seznamuje s historií Robertova nelehkého mládí a také se od tety dozvídá, že hodlá celou manželovu rodinu vydědit.

Celé dny nyní vyplňují přípravy na stěhování do Opavy, při nichž Jana náhodou objeví tetiny staré fotografie. Z nich se dozvídá o jejím spokojeném mládí, které je v silném rozporu s otčímovým dětstvím plným nedostatků. Teta jí také vypráví o svém prvním manželství, ze kterého vyplývá Klářin odpor k veškerým nemocem.

K oživení monotónní práce dochází, když se Klára s Janou vydávají za Robertem do Opavy na každoroční Matiční den. I přes pečlivé přípravy však výlet nedopadne nejlépe.

Klářiným neštěstím je především nevkusný a nepadnoucí klobouk, který se rozhodne vzít i přes Janiny protesty. Stává se terčem posměchu ostatních dam a navíc se jí kvůli příliš těsnému klobouku udělá špatně. Nedožívá se sice, že si jí lidé spletli s Robertovou matkou a Janu považovali za jeho manželku, ovšem kvůli své indispozici se jí Robert ztratí v okolním davu. Ona jej hledá natolik zoufale, že se vystaví novému posměchu.

Robert, kterého Jana posléze nachází samotného v parku, je duševně i fyzicky na dně a konečně si uvědomí, jak vypadá jeho žena v očích ostatních lidí:

„Ach Kláro, takto vypadáš očima těch druhých, takto, když člověk procitne a podívá se kriticky a neosobně jako oni. Strašná. Směšná. Ubohá.“¹⁷

Několik dní po těchto událostech Robert poprvé projevuje Janě něžné city, když ji nazývá „můj malý máji“, ale také oznamuje Kláře své rozhodnutí odjet pracovat do Prahy, což Jana správně chápe jako jeho útěk od tety.

Tě se po manželovi velmi stýská a svůj stesk si vybíjí podezřívavostí vůči služebným. Jejím jediným spojením s Robertem jsou dopisy, do kterých Klára vkládá jen napomenutí a rady, zatímco Jana se snaží otčíma povzbudit vtipnými událostmi z městečka.

Tetin odpor k nemocem znovu vyplouvá na povrch, když Janu rozbolí zub. Své bolesti se snaží skrývat, ale není jí to nic platné. Teta ji rozzlobeně posílá ven z domu. Zoufalá dívka nakonec přichází k lékaři. Ten je dojat Janiným osudem a vyzývá ji, aby za ním přišla s jakýmkoli svým trápením.

¹⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 73.

Když od Roberta dlouho nepřichází žádný dopis, podezírá jej Klára z nevěry, což se jí Jana snaží rozmluvit. Dlouhou chvíli si krátí četbou, Jana občas usedá k harmoniu a hraje Robertovu nejoblíbenější písničku. Někdy také přichází na návštěvu tetka Karolinka a vypravuje o starých časech.

Když Robert jednou přijíždí pozdě v noci, běží mu rozradostněná Jana naproti a on ji poprvé políbí. Jakmile však objeme Kláru, uvědomuje si Jana, že otčím patří jiné ženě. Třebaže Janě říká, jak moc pro něj znamenají její dopisy a nabízí jí, aby s ním po odjezdu do Opavy spolupracovala na tvorbě časopisů pro mládež. Jana pochybuje o plánovaném stěhování do Opavy, otčím ji však ujišťuje, že k němu opravdu časem dojde. Večer teta nutí Janu, aby zahrála na harmonium, ale ona se před otčímem stydí, za což si od tety vyslouží ostrou kritiku.

Po Robertově opětovném odjezdu do Prahy přicházejí dušičky. Na hřbitově u rodinné hrobky se Jana dozvídá historii tetina druhého manželství – její muž měl děti se všemi jejich služkami, jenom ne s ní. V osmatřiceti letech se pak stala podruhé vdovou, aniž by se jí splnila touha po dítěti.

Jednou večer postihne tetu nevolnost. Je vyděšená, ale odmítá poslat pro lékaře, protože nechce být považována za nemocnou. Nutí ovšem Janu, aby byla pořád s ní.

Při nudných hodinách ručních prací Jana přemýšlí o otčímově předchozím životě.

Přišel do Rozvadova z Vídně jako čerstvě vystudovaný zvěrolékař. Byl velmi plachý a navíc koktal, takže měl problém navázat jakoukoli známost a od svých sousedů si vysloužil jen posměch. Záhy ovšem poznal Kláru, zralou ženu s velkým majetkem, která mu svou přízní dopomohla nejen k získání sebevědomí, ale i úcty a společenského postavení v městečku.

Jana si naplno přiznává, že otčíma miluje, a tímto citem se trápí čím dál víc. Ožívá, až když Robert přijíždí na Vánoce. Klára mu ihned vypráví o své nemoci, opět odmítá návštěvu lékaře, ale zároveň se tvrdošíjně domáhá ujištění, že není stará.

Na Štědrý den zdobí Jana stromeček – což se v domácnosti Rýdlových nikdy předtím nedělalo – a vypráví Robertovi příběh o narození Krista, který postupně přetváří na příběh tří mudrců z Východu. Postavu Melichara ztotožňuje s otčímem a nakonec si oba vzájemně vyznají lásku.

„Jejich ústa se spojí, pomalu, pevně, dlouze. Celý dům zatajil dech. Ani šelest se neozve, jen vlny jedlové vůně obechvívají minutu zázraku. Pak se ústa rozdělí a náruč povolí. Dva noví lidé tu stojí, kteří právě prošli planoucí branou nového života.“¹⁸

Otčímův plánovaný návrat do Prahy vyvolá u Kláry novou nevolnost. Konečně přichází lékař, z čehož je Klára velmi nervózní, protože má poprvé v životě přiznat, že je nemocná. Lékař konstatuje srdeční neurózu, ale soukromě sděluje Janě, že jde o nemoc vážnějšího rázu způsobenou stářím.

Po Robertově odjezdu lékař do domu pravidelně dochází, především aby dával pozor na Janu, jejíž stav jej rovněž velmi znepokojuje, a opět dívce nabízí svou pomoc a přátelství.

Klára se těší na stěhování do Opavy a nevěnuje pozornost svému stále se zhoršujícímu zdravotnímu stavu. Ačkoli ji to velmi vyčerpává, tvrdošijně se věnuje žehlení manželových límců s tvrzením, že nikdo to neudělá tak dobře jako ona sama a Robert musí mít límce vyžehlené jen od ní.

Jana je ze všeho čím dál zoufalejší. Uvědomuje si, že není možné, aby i nadále žili všichni tři společně a věří, že Robert tuto situaci brzy vyřeší. Lékař má o Janu stále větší starosti, které sděluje i tetě. Ta vše odmítá s tím, že v Opavě bude lépe. Jede dokonce spolu s Janou vybírat věci do nové domácnosti, o čemž poté píše Robertovi dlouhý dopis.

Jeho odpověď ovšem způsobuje tragédii. Otčím oznamuje, že nemůže nyní odjet z Prahy a oddaluje datum stěhování na podzim. Pro Kláru to znamená obrovské zklamání a z rozčilení dostává záchvat mrtvice. Jana poznává, že Robert záměrně oddaluje konečné rozhodnutí, k němuž se stále nedokáže odhodlat. Dochází jí, že to ona rozvrátila jejich klidné manželství. Je z tohoto zjištění zoufalá, nejraději by od všeho utekla, ale nedokáže zradit muže, kterého miluje.

„Utéci? Zradit muže, který se pokouší jako biblický rek zastavit slunce modlitbou? Zlomit moc jeho víry a nechat ho zahynout pod troskami? Nelze zběhnout. Dát se drtit žernovy dvou osudů, čekat a vzývat zázrak, který zasáhne v soukolí a oddělí obě mlýnská kola.“¹⁹

¹⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 143.

¹⁹ Tamtéž, str. 168.

Robert, který následně přijíždí, přivolán naléhavým dopisem, je už docela jiným člověkem. Tragickým a odevzdaným. Když nemocná Klára spí, odhodlá se Janě říct pravdu. Má nemocné srdce. Nikdy o svém stavu nemluvil kvůli Klářinu odporu k nemocem. Léčit se nechtěl, protože neviděl žádný smysl života. Ten objevil až s příchodem Jany. Jeho zdravotní stav se zhoršil a on si uvědomil, jak moc mu najednou záleží na životě. Chtěl se uzdravit, ale od lékařů se dozvěděl, že jeho nemoc je nevléčitelná a jemu zbývá jen půl roku života. Nechce proto uchvátit pro sebe Janinu lásku, odmítá být s ní, protože nechce, aby jej milovaná dívka musela ztratit. Stačí mu vědomí, že jej miluje.

„Stejně jsi mne vykoupil, můj malý Ježíšku. Víím, že jsi mne měla ráda, Jano, a že bys mi byla dala štěstí. Nechci víc. Nepřijmu víc. I tak jsi jedinou krásou a jedinou radostí mého života.“

Ačkoli před dívkou dává Robert najevo vyrovnanost, uvnitř je zoufalý a přeje si umřít, aby nemusel před lidmi i sebou samým dál hrát truchlivou komedii.

Jakmile se Klářin zdravotní stav o něco zlepšil, začíná opět vycházet mezi lidi. Městečko je velmi překvapeno, protože ji už považovalo téměř za mrtvou. Jana se nepřestává trápit kvůli otčimovi, ale doufá, že se lékař ve své diagnóze zmýlil a Robert se nakonec uzdraví.

Teta se opět začíná cítit opuštěná, navíc si uvědomuje, že lékař dochází do jejich domu především kvůli Janě. Nutí dívku k přísaze, že ji nikdy neopustí, a lékaři dává nevybíravým způsobem najevo, že není vítán.

Přijíždí Robert. I on se trápí nešťastnou láskou, ale je odhodlán být Janě nadále jen ochráncem a otcem. Dívka s ním soucítí a nepřestává doufat ve šťastný konec. Klára manželovým návratem ožívá, ale starost o něj ji stále víc vyčerpává. I přesto však chce jet do Opavy, podívat se na nový byt, který je zatím rozestavěný. Otčím jí cestu rozmlouvá, ale nakonec rezignuje.

Podniknutá cesta Klářin stav zhoršuje. Teta chce být sama a posílá Janu pryč. Ta se tak teprve podruhé dostává ven z domu a cestou do polí potkává lékaře. Ten je rád, že dívku zastihuje samotnou. Vypráví jí o sobě, o krásách přírody, o lidech, s nimiž se při své práci potkává, i o lásce. Přiznává se, že na Janu neustále myslí, a nakonec ji žádá o ruku.

„Jano. – Jano, buďte mou ženou. Mám vás rád. Udělám všechno, abyste byla šťastná. Toužím po tom, a vím, že to dokážu.“²⁰

Dívka jej odmítá s tím, že nemůže opustit tetu a otčima. V domácnosti dělá všechno, ale ničím se tetě nedokáže zavděčit. Přesto je odhodlána všechno vydržet kvůli Roberto, který je stále naživu, třebaže už uplynula doba, kterou mu předpověděli lékaři.

Klářin stav se stále zhoršuje, ale i tak neúnavně dohlíží na přípravy stěhování. Robert končí svou práci v Praze a jede nastoupit místo v Opavě. Při návratu domů nalézá domácnost v hrozném stavu. Vyčítá si, nechal Janu ve všem samotnou, ale ta jej ujišťuje, že pro něj všechno vytrpěla ráda. Teta se snaží obelstít samotnou smrt tím, že sedí oblečená v křesle a věří, že nemůže zemřít, protože se umírá vleže; Jana i Robert sedí stále po jejím boku.

Z Opavy přichází rozkaz, že otčím musí kvůli náhlé epidemii ihned nastoupit službu. Loučí se s pouze Janou, jelikož Klára ve svém stavu už nic nevnímá, a odjíždí. Druhý den telefonuje z Opavy jeho kolega a oznamuje Janě, že Robert toho dopoledne ve své pracovně zemřel. Zoufalá Jana nechává tetu na chvíli samotnou. Po návratu zjišťuje, že Klára mezitím zemřela, aniž by se dozvěděla o manželově smrti. Vyčerpaná Jana omdlévá.

Když se probere, je u ní přítomen lékař a vítá ji do nového života. V novinách vychází zpráva o Robertově smrti, ve které se píše i o skonu tety Kláry. Jejich manželství je i nadále považováno za příkladné a vzorné, čemuž dodává důvěryhodnosti i společná smrt.

²⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 203.

4 Advent

4.1 Geneze

Třetí román Jarmily Glazarové se od jejích předchozích dvou děl značně odlišuje. Obsahuje složitou retrospektivní kompozici s mnoha baladickými prvky a psychologie hlavních postav je prokreslena pečlivě a do hloubky. Zcela jasně zde také nad popisem autorčiných osobních prožitků převažuje fikce.

Děj *Adventu* se již neodehrává v maloměstě na Ostravsku, jak tomu bylo v případě *Roků v kruhu* a *Vlčí jámy*, nýbrž v horské oblasti Moravskoslezských Beskyd, které se Glazarová věnuje i v národopisném dokumentu²¹ *Chudá přadlena*.

Není náhodou, že po dopsání románu *Vlčí jáma* se autorka vydala hledat inspiraci a nové náměty právě do Beskyd. Už na svých vycházkách po okolí Klimkovic vídala panoramata horských pásem a spolu se sestrou Irenou každoročně podnikala několikadenní výlety do hor. A konečně, jak dokazuje zmínka v *Rocích v kruhu*, také z okna své ložnice měla výhled na mnohé ze známých beskydských vrcholů:

„Za střechou na obzoru modrá se rozeklaná křivka: Lysá hora, Ondřejník, Čertovy mlýny a Radhošť.“²²

První dva pobyty v Beskydech je možné datovat do let 1938-1939. Román *Advent*, který byl dopsán v říjnu roku 1939, vznikl, stejně jako později *Chudá přadlena*, přímo v místech, kde se jeho děj odehrává.

Modelem pro románovou hrdinku Františku se pak autorce stala gazděna Vašutová, na jejíž usedlosti Glazarová v Beskydech pobývala a se kterou udržovala písemný styk až do 60. let. Paní Vašutová přišla na usedlost bez majetku, zato s malým synkem a byla provdána za výrazně staršího vdovce.

Přesto však nelze hlavní hrdinku *Adventu* považovat za biografickou postavu, neboť jak Glazarová později uvedla, chtěla v postavě Františky prostřednictvím literární typizace obecně postihnout těžký úděl beskydských horalek:

²¹ BURIÁNEK, František. Doslov. In: *Advent*. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988.

²² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str.9.

„V těch zadních horách byste našli stovky František, stovky žen, které stejně dřou jako tažná zvířata až do posledního dechu, mlčí, beze slova odporu vůči mužům [...] Stovky František, které nikdy nenajdou sílu a odvahu vzepřít se. Často se uvažovalo nad osobou Františky a nad její trpností. To však byl právě charakteristický rys beskydských horalských žen, tahle trpnost.“²³

Román vyšel na konci roku 1939 v nakladatelství Melantrich. Není bez zajímavosti, že když byla Glazarová o několik let později dotázána, které ze svých děl považuje za nejlepší, zvolila právě *Advent*²⁴.

4.2 Děj

Děj románu *Advent* se odehrává během jediné prosincové noci, kdy zoufalá hlavní hrdinka hledá svého ztraceného syna, přičemž se jí ve vzpomínkách odvíjí celý její předchozí život.

Františka Plesníková vyrůstá v chudé rodině beskydských horalů spolu se svými osm sourozenci. Její matka si pro ni přeje lepší život, než měla sama, a proto odhání chlapce, kteří za Františkou chodí na zálety. Přesto se mladá dívka zamiluje do Jana z Polany a těší se na společný život s ním. Jan však záhy umírá při nehodě v lese a Františka zjišťuje, že s ním čeká dítě. Je zoufalá, protože být svobodnou matkou představuje pro ženu obrovskou hanbu.

„Za čas pak už nemůže být Františka na pochybách o tom, co se stalo. A Jana už není, aby uchopil její osud do vlastních rukou. Devět dětí, a ona teď ještě – ach, jak se maminka zděsí! Co si počnu? A hanba, ta hanba. Františka už nebude nosit po zádech své černé copy. Nezačepená je zavine okolo hlavy – závitka, závitka je z ní, odsouzená pro smích, navěky na pranýři.“²⁵

Nakonec se vydává pro pomoc ke kořenářce. Je ovšem už pozdě a kořenářka nemůže potrat provést. Sděluje vyděšené Františce, že má jedinou možnost – jít domů a ke všemu se přiznat. Františčina matka sama pozná pravdu, ale ani bitím svou dceru nedonutí prozradit jméno zemřelého otce jejího dítěte.

Přichází na svět malý Metoděj a Františka, přemožena láskou ke svému právě narozenému synovi, je odhodlána podstoupit jakoukoli oběť, jen aby mu

²³ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987. str. 52.

²⁴ BURIÁNEK, František. Doslov. In: *Advent*. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 200.

²⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 34.

mohla dopřát všechno, co ona jako dítě postrádala – teplé boty, vlněné oblečení do školy, učebnice i sáňky na hraní. Musí tvrdě pracovat – v létě u zedníků, v zimě plete punčochy – ale všechno trpělivě snáší, protože strádá peníze pro syna.

„Mezi cihlami a maltou, pískem a cementem nosí si Františka jako škapulíře za ěadry nová a nová překvapení. Metod sedí na zadečku, zpřímá a pevně. Metodovi se klube ve spodní dásniče bělounké zrno zoubku. [...] Mezi lešeními, ve spleti zdiva ta nevyhasínající slavnost neděle, kdy po mši svaté založila v kampilice Metodovi vkladní knížku.“²⁶

Po několika těžkých letech Františka dostává službu v myslivně u revírníkových. Tam se poprvé setkává nejen s blahobytem, ale především se zájmem a laskavostí. Svého syna ovšem přivádí do myslivny jen na sobotu a neděli, takže po čase zjišťuje, že Metodovi chybí důsledná výchova. Chlapec totiž vyrůstá především v péči stařenky a svých strýčků, kteří ovšem nejsou o mnoho starší než on sám.

V myslivně se Františka také potkává s Jurou Podešvou, nejbohatším sedlákem v okolí. Tomu se mladá hezká dívka zalíbí a nabídne jí sňatek. Františka nejprve nevěří, že by si gazda chtěl vzít chudou svobodnou matku, ale Podešva ji vytrvale přesvědčuje. Říká jí, že by měla všeho dostatek a především by mohla mít pořád u sebe svého syna, kterého by měl rád jako svého vlastního.

Mladá žena váhá, ale paní revírníková, matka i kmotra ji přesvědčují, aby Podešvově prosbě vyhověla, že takové štěstí ji příště už nepotká. Jen kmotra se zmíní o Rozíně, Podešvově děvečce, která je prý i jeho milenka, a radí Františce, aby po svatbě nechala Rozínu vyhnat. Františka nakonec se sňatkem souhlasí.

Několik týdnů před svatbou se Františka vydává na návštěvu k Podešvovi. Statek Na Javorové je neudržovaný a v nepořádku, na mladou ženu působí ponuře a navíc je daleko od lidí. Setkává se tam rovněž s děvečkou Rozínou. Františka chce, aby děvečka ze statku odešla, ale Podešva se Rozíny zastává a přísahá, že mezi nimi žádný poměr nikdy nebyl. Když Františka ze statku odchází, pronásledují ji Rozíniny nevybíravé nadávky.

²⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 48-49.

Po tomto výstupu chce Františka od svatby ustoupit. Celá vesnice sice Rozínino chování odsuzuje, ale stále přesvědčuje Františku o výhodnosti sňatku s Podešvou.

Nakonec se tedy koná svatba, na kterou přijíždí i Podešvův syn s manželkou. Ta dává Františce okázale najevo své pohrdání, vidí v ní jen zlodějku, jež okradla jejího manžela o otcův majetek. Po svatební hostině si Podešva konečně svou manželku i s jejím synem odváží domů.

„Anděl však je nedoprovázel voláním ochranných křídel. Františka poznává kamení, o které klopýtala na svém útěku. Poznává okna, která slyšela řinčet pod Rozíninou pěstí. Vidí strmý les, který ovíjí cesta dokola, a kterým letěla střemhlav, Rozínu v patách.“²⁷

První problém nastává ihned po příjezdu, když Františka hledá lůžko pro Metoda. Jura jej posílá spát na půdu, ačkoli chlapec ještě nikdy sám nespál. Následující den pak matka udivenému chlapci sděluje, že v okolí nejsou žádné děti a on si bude muset hrát sám. Poté, co mu Rozína rozšlape kuličky, chce Metod utéct zpět ke stařence.

Dochází rovněž ke konfliktu mezi Františkou a Jurou, když žena vydrhne podlahu v kuchyni a zjišťuje, že je shnilá. Rozína se nové selce neustále vysmívá a pomlouvá ji a Jura se přitom zastává spíše děvečky než své manželky. Nakonec sděluje Františce, že Rozínu nemůže propustit, protože nedostává plat, nýbrž má po skončení služby slíbeno vlastní hospodářství. Po hádce s Rozínou ohledně pečení chleba Františka s Metodem opouští statek, ale dostanou se jen k nedalekému kříži. Tam pro ně přichází Jura. Je dojat Františčiným zbídačeným vzhledem, ale jediné, co pro ni udělá, je pomoc s vydlážděním dvora.

Na jaře začíná Metod pást krávy. Příliš se ovšem nevěnuje své povinnosti, často utíká domů k mamince, především za deště, a když se krávy rozutečou nebo vlezou do záhonu zelí, je chlapec terčem Jurových i Rozíniných nadávek. A nadávky stihnou i Františku, když si dovolí sáhnout do manželovy peněženky. Dozvídá se, že to nejsou společné peníze a ona na ně sahat nesmí.

„Tak je Františka vyvedena z bludu o společenství muže a ženy v práci a výsledcích, v dobrém i zlém. Pracovala jako námezdný chlap, div nevypustila

²⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 78-79.

duši. To bylo dobře, je žena a pracuje na mužově, na společném díle. Sáhne do jeho tobolky pro drobné a je vetřelec, podezřelý, div ne zloděj, je cizinec, který sice smí dříť, ale nemá práva rovnocenného společníka. Je zas jen služkou, toliko práce má víc než kdykoliv dřív.“²⁸

V létě přicházejí na pomoc ženci z okolí a při obědě jedna z žen vykáže Rozínu z místa vedle hospodáře, které po právu náleží Františce. Té tato pomoc ovšem způsobí jen další problémy, stejně jako hra s kotětem, které nešťastně zardousí pes. Jura chce v záchvatu zuřivosti psa zastřelit a vyděšená Františka spolu s Metodem poprvé skutečně utíká ze statku. Na matčin nátlak a především kvůli vlastním výčtkám svědomí se však poslušně vrací zpět na Javorovou.

Na podzim začíná Metod chodit do školy a nevlastní otec, který nepovažuje tamější výuku náboženství za dostatečnou, každý večer vyučuje chlapce sám. Metod nedělá ovšem takové pokroky, jaké by si otčím přál, a ten jej za to častuje nadávkami. Nové problémy zažívá i Františka, neboť se jí podařilo přimět manžela k výměně kuchyňské podlahy. Rozína vidí její rostoucí vliv na muže a snaží se Františku před manželem ještě usilovněji zostudit a zesměšnit. Gazda jí v tom nijak nebrání, protože má z Rozíny ve skutečnosti strach. Františka je zcela zoufalá a přeje si zemřít.

Poté, co Jura svou ženu obviní z krádeže stvrzenky za svoz dřeva, chce na ni dokonce poštvat četníky a neomluví se jí, ani když nakonec stvrzenku najde v kapse své vesty, Františka opět utíká. Tentokrát je to malý Metod, kdo ji bezpečně dovádí do stařenčiny chaloupky a kdo žádá, aby je stařenka u sebe nechala.

Františka se synem zůstávají v jejich bývalém domově, protože to je jediné místo, kam nedoléhají Rozíniny pomluvy. Té se totiž podařilo Františku zahanbit před celou vesnicí a lidé si o ní myslí, že je blázen. Jura však posílá své ženě dopis, ve kterém ji prosí o návrat a který podepisuje jako věrný manžel.

Krátce po návratu na statek jej ovšem Františka přistihuje, jak na seníku souloží s Rozínou. V té chvíli je natolik zhnusená životem, že se odhodlá utopit ve studni. Metod však křikem a pláčem matku od tohoto činu odradí. Jura se

²⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 108.

za své provinění ani neomluví a ještě své ženě vyčítá, že v sobě nemá dostatek pokory.

„Ne, pokory neměla Františka v tom nenávisném odporu, kterým se zmítala, kterým byla naplněna po okraj. [...] Pokory nebylo ve vášnivých slibech, které si dala pro Metoda a pro jeho budoucnost, když už se pro něho zapřáhla v osličí žernov a když už pro něho musí žít. Nový den našel novou ženu na Javorové.“²⁹

Františka se snaží odhodlaně čelit novým Rozíniným útokům, ale tím pouze vydráždí děvečku k nové hysterii a dokonce k pokusu o demonstrativní upálení, ve kterém jí na poslední chvíli zabrání Jura. Rovněž se ženě nijak nepodaří přesvědčit manžela, aby právně zabezpečil její a Metodovu budoucnost. Nešťastná žena si uvědomuje, že Metod, pro kterého si přála lepší život, bude nakonec zřejmě jen námezdní dělník, protože se nechce učit a začíná se toulat. Když nepřijde domů celé čtyři dny a ani nechodí do školy, snaží se jej Františka přimět k rozumu výpraskem, ale chlapec ve svých toulkách pokračuje.

Nejprve Metod krade peníze za máslo, potom zpronevěřuje peníze na učebnice a nakonec okrádá selku, která mu stříhá vlasy. Ze školy přináší špatné známky, dál chodí za školu a Františka jej navíc přistihne, jak kouří doutník. Matčino domlouvání ani výprask na něj nijak nepůsobí – sám vyhrožuje matce, že uteče a už se nevrátí.

Františka si uvědomuje, že pro svého syna udělala všechno, co mohla, ale přesto ve výchově selhala. Poté svém prožitku lítosti a zklamání začne k synovi cítit zášť. Sotva však Metod uteče znovu, tentokrát za ledové prosincové noci, probouzí se ve Františce opět mateřská láska.

Vyčítá si, že je vším vinna jen ona sama, protože se svého dítěte nezastala, když mu otčím s Rozínou nadávali. Připomíná si synovy dobré vlastnosti – jak má rád zvířata, jak dobře se vyzná v přírodě. A stejně hledá dobré vlastnosti na Jurovi, díky kterému je selka, který ji nakoupil spoustu hezkého oblečení, díky kterému má dostatek jídla. Jediný, komu Františka při svém zpytování svědomí nedokáže odpustit, je Rozína.

²⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 145.

Františka je odhodlána si s manželem o všem promluvit, ale když Jura prohlásí, že by bylo lepší, kdyby Metod umrzl, probudí se v ní znovu vztek a nenávist. Konečně se odhodlá ze všeho obvinít Juru a Rozínu, kteří jsou tímto jejím výbuchem nemálo překvapeni. Sledují Františku při jejím zoufalém hledání syna až na seník, kde Metoda nakonec opravdu nalezne.

Odvádějíc syna do bezpečí spatří Františka hlavy Jury a Rozíny. Domnívá se, že je to vidina, která ji pronásleduje od chvíle, kdy je spolu přistihla na seníku, a mrští jejich směrem rozžatou lucernu. Aniž by se ohlédla, vchází spolu s Metodem do domu, a netuší, že seník shořel a Jura s Rozínou v něm zahynuli.

5 Kritická recepce

Kniha *Roky v kruhu*, prvotina do té doby neznámé autorky, byla kritikou přijata veskrze pozitivně. Karel Beneš ve své recenzi nazvané *Román životní pohody*, jež byla otisknuta v *Panoramatu* ještě před samotným vydáním knihy³⁰, nazývá *Roky v kruhu* radostným objevem. Do doby, kdy jsou etické zákony rozkolísány a kdy hodnota lidského života poklesla na nulu, totiž podle něj přináší kladné hodnoty a ukazuje sílu lásky a porozumění.

„Neboť křísí v nás víru v dobrého, uceleného, pevného a statečného člověka, znovu objevuje krásu a velikost všedního života a romantické hrdinství dnů, prožívaných v přísné kázni a v úplné odevzdanosti práci a povolání.“³¹

Optimismus, silný sociální smysl, lidskost a víru v člověka zobrazené na stránkách této knižní prvotiny vyzdvihuje také Miroslav Rutte v *Národních listech*:

„Není mnoho knih, v nichž by bylo tolik víry v člověka, i při znalosti všech jeho slabostí, a tolik prosté, nehonosné, za to tím intenzivněji zářící lásky.“³²

Rutte rovněž zdůrazňuje fakt, že Glazarová je zcela vzdálena literární manýře, tedy že její kniha nevznikla pouze z touhy psát, nýbrž z hluboce lidské potřeby vyprávět o milovaném člověku.

Ačkoli *Roky v kruhu* popisují zcela obyčejný rodinný život a až s téměř pedantskou přesností zaznamenávají všechny domácí činnosti, přesto nevyznívají jako příběh o malichernostech. Alespoň podle Bohumila Polana v *Literárních novinách*:

„Před banalitou titěrně odhalovaného soukromí skvěle spisovatelku ochránil dar zářivého vidění, které nejobyčejnější a zároveň nadmíru důležité úkony a události čistě prosvěcuje, takže například popis předsvátečních příprav v kuchyni dává barvu a lesk úžasně prosté a přitom intenzivní poesie.“³³

Tento názor s Polanem sdílí i Josef Strnadel, který v závěru své stručné recenze v *U Bloku* uvádí:

³⁰ Karel Beneš byl externím spolupracovníkem nakladatelství *Družstevní práce*.

³¹ BENEŠ, Karel. Román životní pohody. *Panorama*. 1936, 14(8), 123.

³² RUTTE, Miroslav. Kniha o domově, lidech a zemi. *Národní listy*. 1937, 77(27), 5.

³³ POLAN, Bohumil. Tři romány životní víry. *Literární noviny*. 1937, 9(12), 2-3.

„Vyprávění autorčino, jež neplývá slovy ani se nešňoří do stylistických kraje, má ukázněný živý tok, citový důraz, má hloubku i vzduch a jen málokdy sklouzává do povrchní popisnosti.“³⁴

Jako pozoruhodný talent potom označuje Glazarovou Karel Beneš v již zmiňované recenzi a své tvrzení opírá o fakt, že debutantka dokázala napsat kvalitní dílo na téma šťastného manželství, což je téma ožehavé a nebezpečné i pro zkušeného romanopisce.

„Jestliže tedy Jarmila Glazarová unikla tomuto nebezpečí, ba dokonce dovedla napsat na toto téma dílo opravdových kvalit, je to důkaz, že tu vystupuje poprvé na veřejnost pozoruhodná individualita, na jejíž další vývoj budeme právem zvědaví.“³⁵

Román *Vlčí jáma*, který vyšel o dva roky později a který *Rokům v kruhu* dějově přechází (jak neopomenul poznamenat Karel Sezima ve své recenzi v časopisu *Lumír*), byl kritikou posuzován podstatně přísněji.

Recenzenti Glazarové vyčítají značnou, až sentimentální idealizaci postav Jany a Roberta, která těmto charakterům ubrala na věrohodnosti a lidské plnokrevnosti. Za hlavní slabinu *Vlčí jámy* pak většina z nich, v čele s A. M. Píšou a Benjaminem Jedličkou, považuje vyznění románu, v němž autorka dala přednost levnému, optimistickému happy endu.

„Spisovatelka však velmi ublížila svému líčení tohoto zvláštního světa samoty, marné touhy, utkvělých představ a deziluze, když k těmto bakchanáliím smutku, vyznívajícím zkázou a zánikem, připojila kazatelsky optimistický obrázek Janiny milostné idyly, přinášející jí perspektivu nového šťastného života, umělecky nepotřebný a nežádoucí.“³⁶

K těmto výtkám pak Václav Pekárek ve své recenzi v *U Bloku* přidává ještě absenci širšího společenského záběru a apolitické podání postavy Roberta-politika. Přesto však Pekárek považuje Jarmilu Glazarovou za význačný spisovatelský talent, který zastihuje i mnohé mužské spisovatele.³⁷

³⁴ STRNADEL, Josef. Jarmila Glazarová: Roky v kruhu. *U Blok*. 1937, 2(1).

³⁵ BENEŠ, Karel. Román životní pohody. *Panorama*. 1936, 14(8), 123.

³⁶ JEDLIČKA, Benjamin. Román nerovného manželství. *Lidové noviny*. 1938, 46(271), 5.

³⁷ PEKÁREK, Václav. Jarmila Glazarová: Vlčí jáma. *U Blok*. 1938, 3(3).

Naopak pozitivní hodnocení kritiků si zasluhuje především psychologické prokreslení postavy tety Kláry, které Píša považuje za vynikající³⁸ a Jedlička k němu v *Lidových novinách* píše následující:

„Zato však portrét paní Kláry s celým služebným a služebnickým okolím je zachycen s otřásající pravdivostí ve vsí své pošetlosti, podezřívavosti a tyranské sobeckosti. [...] Souhrn těchto výjevů, které skládají dokonalou studii ženství a mají v sobě básnický krutou přesvědčivost, je nejsilnější stránkou knihy.“³⁹

S kladným ohlasem se setkala také nevšední zobrazení milostného propletence, který v podání Glazarové nepředstavuje banální manželský trojúhelník.

„Není to tedy frivolní manželský trojúhelník, žádní cizoložná aféra románová. Je to krutý zápas dívčí lásky, zrozené ze soustrázně s druhou stranou a těžce bojující s lítostným soucitem ke třetí.“⁴⁰

Zcela nekritická je pouze recenze Karla Sezimy v časopise *Lumír*, která klade důraz na přírodní podání příběhu, podle Sezimy vlastní ženám bohatě citově založeným. Celkově tato recenze vyzdvihuje citovost, něhu a lyrismus tohoto románu.

„Vyvolává se své skladnosti realitu jako živou vodou skropenou a pracuje k tomu i příznačnými prostředky. Stylizačním uměním sdělným jako vůně: větou smyslně hudebnou a rytmickou, osobitým výrazem podivuhodné názornosti a postřehové novosti, řídkým, ale srostitým a zas podle potřeby zduchovělým příměrem a metaforou.“⁴¹

U románu *Advent*, vydaného na podzim 1939, kritika vyzdvihla především jeho dramatickou kompoziční výstavbu, důmyslně propojující minulost s přítomností, jak píše Benjamin Jedlička ve své recenzi v *Lidových novinách*:

„Tato zpětná metoda, vyličivší nejprve románový děj takřka u jeho samého vyvrcholení, vede nás stupeň po stupni zpět k jeho kořenům, aktualizující minulost v žáru pohnutého a dramaticky napjatého stavu přítomného. Ve světle takového slovesného postupu se nám obzvláště ukazuje výrazně úzká

³⁸ PÍŠA, Antonín. Vypravěčka ženina údělu – Vlčí jáma. In: *Stopami prózy*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, str. 242-245.

³⁹ JEDLIČKA, Benjamin. Román nerovného manželství. *Lidové noviny*. 1938, 46(271), 5.

⁴⁰ SEZIMA, Karel. Z nové tvorby románové. *Lumír*. 1939, 65(2), 91-93.

⁴¹ Tamtéž.

a neodtržitelná spojitost celého života člověka, kde minulost nezapadla, nýbrž žije dál v lůně přítomnosti.“⁴²

Antonín Matěj Píša pak připojuje ještě kladné hodnocení pro psychologické vykreslení postavy titulní hrdinky Františky:

„Nejvíce psychologické bystrosti a obraznosti osvědčila ovšem v povahokresbě hrdinčině [...].“⁴³

Pozitivní hodnocení si Glazarová vysloužila také za využití valašského nářečí, což dokazuje zařazení ukázek z románu do rubriky *Zlaté klasy ze sklizně letošní i minulých* vedené v časopise *Naše řeč* Karlem Sezimou a nabízející ukázky z prózy:

„[...] zvláště vyspělé buďsi výrazovou jadrností a plastikou, nebo hodnotami hudebními a rytmickými, na doklad tvárливosti naší mateřštiny jako jazyka urozeného plemenem i světově kultivovaného.“⁴⁴

Karel Polák pak na stránkách *Kritického měsíčníku* hodnotí jazyk *Adventu* přímo s nadšením:

„Neboť s touž virtuozitou, jakou nacházíme u Bezruč, přechází tato jadrná mluva dialektická v řeč spisovnou, aniž při tom ztrácí na obrazivé síle. Naopak. Jako by dotčením rodné půdy nabrala antaiovské moci, roste v důsažnou metaforiku, plnou a hutnou, neotřelou a přece lahodnou, srozumitelnou a přece objevitelskou.“⁴⁵

Naopak negativně je kritiky vnímán zakončení románu, obdobně jako tomu bylo u *Vlčí jámy*. Karel Polák je považuje za myšlenkově nezvládnuté a postrádá u něj hlubší společenský smysl. Kritizuje časté používání synonym „vidina“ a „přelud“ a konec nazývá pouze prozatímním.

Benjamin Jedlička kritizuje i přílišnou obraznost románu, při popisu přírody téměř pohádkovou, v líčení Františčina utrpení naopak legendisticky majestátní. V závěru knihy pak podle něj Glazarová sklouzává do konvence:

„Také dějové zakončení románu, kde zlo mizí najednou ze světa za tak nebesky příznivých okolností pro hrdinku, chová v sobě nebezpečný zárodek

⁴² JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny*. 1939, 47(271), 3.

⁴³ PÍŠA, Antonín. Vypravěčka ženina údělu – Advent. In: *Stopami prózy*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, str. 245-248.

⁴⁴ SEZIMA, Karel. Zlaté klasy ze sklizně letošní i minulých. *Naše řeč*. 1940, 24(5-6), 157-160.

⁴⁵ POLÁK, Karel. Jarmila Glazarová: Advent. *Kritický měsíčník*. 1940, 3(1), 131-133.

řešení konvenčního, které značně kompromituje a zlehčuje tragiku minulého osudu.“⁴⁶

⁴⁶ JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny*. 1939, **47**(271), 3.

6 Mužské postavy

Ve všech výše zmíněných románech vystupují jako hlavní hrdinky výhradně ženské postavy. Tuto perspektivu zvolila Glazarová zřejmě zcela přirozeně. Pro mladou začínající autorku bylo nepochybně snazší podat příběh tak, jak na něj nahlížela ona sama, tedy ženskýma očima. *Roky v kruhu* proto mají autorskou vypravěčku, do temného světa *Vlčí jámy* je nahlíženo optikou mladé dívky Jany a *Advent* je rovněž vyličen z perspektivy protagonistky Františky.

Ženských postav je v díle Jarmily Glazarové také podstatně více než mužských. Táta z *Roků v kruhu* i Robert ve *Vlčí jámě* jsou ve svých domácnostech jedinými muži a své životy prožívají obklopeni ženami – manželkami, služkami, v tátově případě také dcerami. Jura Podešva v *Adventu* má pak na svém statku vedle zákonné manželky i milenku.

Tato osamocenost však mužům v ryze ženském světě zajišťuje výlučné postavení. Jsou pány ve svých domácnostech, uctíváni služebnými, oddaně opečováváni milujícími manželkami, někdy až příliš. O jejich významu svědčí mimo jiné také to, že jsou v daných románech představeni prakticky hned na prvních stranách.

Všechny tři hlavní mužské postavy (táta, Robert Rýdl, Jura Podešva) jsou nahlíženy z ženské perspektivy, jejich obraz je vyličen ženskýma očima, což je nejvíce zřejmé u postavy táty v *Rocích v kruhu*.

Ne vždy je však takový obraz zcela přesný. Například Robert očima Kláry a týž Robert viděný pohledem Jany jsou dva naprosto odlišní lidé. Jak ovlivňuje vnímání stejné osoby odlišná životní situace je pak zřejmé u postav Františky a Jury v *Adventu*.

Ačkoli muži ve společnosti zastávají různá postavení, jejich primární role v příběhu je totožná. Ve všech třech případech se jedná o roli manžela. Obětavý lékař táta, významný veřejný činitel Robert Rýdl i sedlák Podešva jsou především manželé, avšak každý z nich naplňuje tento svůj životní osud zcela odlišným způsobem.

6.1 *Dobrý manžel versus špatný manžel*

Třebaže se všechny tři romány odehrávají vždy v odlišné době i prostředí, mají společné jedno výrazné téma, kterým je věkově nerovné manželství. Autorka zpracovává tento námět různými způsoby, v *Rocích v kruhu* i *Adventu* vystupuje výrazně starší muž, v případě *Vlčí jámy* je tomu naopak. Setkáváme se rovněž se dvěma zcela odlišnými pojetími postavy manžela.

Vzorného, téměř ideálního manžela představuje především táta v *Rocích v kruhu* a svým způsobem i Robert ve *Vlčí jámě*, naopak špatný manžel je reprezentován Jurou Podešvou v *Adventu*. A stejně jako jsou odlišní tito tři muži, jsou rozdílná také jejich manželství.

Roberta zahrnuje jeho o šestnáct let starší žena Klára až přehnanou péčí, kterou se však snaží zajistit si především nadvládu nad manželem. On je k manželce vázán vděčností, protože jen díky jejím penězům získal společenské postavení, které mu pomohlo realizovat jeho plány, a alespoň zpočátku svou poddanskou roli téměř dobrovolně přijímá.

Bohatý sedlák Jura Podešva se naopak pokouší pomocí svého majetku ohromit prostou a výrazně mladší Františku. Když jí nabízí manželství, nemyslí ani tak na dívčino dobro, jako spíš sám na sebe, jelikož jej přitahuje Františčin půvab:

„Sedlák vzdechne vzrušeně a uchopí Františčinu ruce: „Co ty to nevíš, jak jsi hezká? Jaké máš oči a zuby a vlasy? Si pěkná, kulatá jak nejkrásnější jalovička. Co sem řa, děvča, uhléd, nemóžu ani spať. Všade sa mi stavjáš, vidím řa v jizbě, v chlévě, kam sa jen pohnu.“⁴⁷

Sám se chce mezi lidmi chlubit Františčinou krásou a svěžestí, avšak od své mladé manželky očekává, že bez odmlouvání udělá vše, co jí přikáže. Zneužívá při tom jejího nevýhodného společenského postavení, je si dobře vědom, že když se on, bohatý sedlák, ožení se svobodnou matkou, bude se mu Františka cítit zavázána.

Pouze manželství táty a jeho ženy Jarmily je založeno na vzájemné rovnosti. Táta se ujal osiřelé mladé ženy, nabídl jí bezpečný přístav ve svém domě a věnoval jí svou lásku a péči. I přes značný věkový rozdíl bere Jarmilu

⁴⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 56.

jako rovnocennou životní partnerku, důvěřuje jí a nemá před ní žádná tajemství. Přijímá Jarmilu takovou, jaká je, a nesrovnává ji se svou zemřelou první manželkou. Spolu s novou ženou začal i nový život:

„Pro mne měl táta lásku novou. Stejně velkou, stejně vroucí a hlubokou, ale zcela jinou.“⁴⁸

Jura svou manželku za sobě rovnou v žádném případě nepovažuje. I po svatbě v ní vidí stále jen chudou dívku, která nepřinesla žádné věno. Ačkoli jí před sňatkem slibuje, že jejího syna Metoda bude mít rád jako vlastního, nikdy jej za svého nepřijme. Nakládá malému chlapci stále víc a víc práce a za sebemenší pochybení jej přísně trestá. Často srovnává Metoda se svým synem z prvního manželství, stejně jako Františku porovnává se svou nebožkou. Ani Františka, ani Metod z tohoto srovnání samozřejmě nevycházejí dobře. Svě nové manželce nedůvěřuje, což se otevřeně projeví ve chvíli, kdy se mu Františka odváží sáhnout do peněženky. Rozzuřený Jura ženě zakazuje brát peníze, které nevydělala a které jí tudíž nepatří. Když nemůže najít stvrzenku za odvedené dřevo, okamžitě podezírá manželku, že doklad ukradla:

„Dost komedie! Daj sem lístek. Už teho mám dost. Nebo idu pro četníky. Nedám sa žádným okrádať.“⁴⁹

Ačkoli stvrzenku nakonec nachází, nejen, že se Františce za křivé nařčení neomluví, ale znovunalezení dokladu před ní zapře.

Svou víru v Boha dává Jura okatě najevo při jakékoli příležitosti, především každý večer při modlení a také, když malého Metoda doslova mučí výukou náboženství. Přes tyto výrazné vnější projevy víry se však ve svém jednání vůbec neřídí božími zákony ani desaterem. Nijak se nerozpakuje své ženě Františce do očí lhát a ani po svatbě se neodhodlá ukončit milenecký vztah s děvečkou Rozínou. Bez sebemenších výčitek svědomí dál cizoloží a podvádí svou před lidmi i před Bohem právoplatnou manželku.

Naproti tomu Robert, čestný a zásadový člověk, nepovažuje za správné od své zákonité manželky odejít, třebaže ji nikdy doopravdy nemiloval. Kláru neopustí ani poté, co se zamiluje do Jany a dozví se, že dívka jeho city opětuje. Robertova láska k Janě však zůstává i nadále pouze platonická především kvůli

⁴⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 91.

⁴⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 133.

mužově smrtelné nemoci. Rozum a čest opět zvítězí nad citem, Robert nechce milovanou dívku učinit nešťastnou a odmítá ji:

„Nevtisknu ti už pečeť žádné vzpomínky na sebe, ničím už nepoznamenám tvou mladost svou touhou. Neuchvátím sobecky a bezcitně několik hodin štěstí, abych tě na léta ranil vzpomínkou. Někdo jiný tě naučí lásce.“⁵⁰

Lze ovšem předpokládat, že kdyby Robert netrpěl zdravotními problémy nebo kdyby se ze své choroby uzdravil, nakonec by se přece jen kvůli Janě odhodlal manželku opustit. Skutečná manželská věrnost, tělesná i duševní, je tedy přítomna pouze v tátově manželství s Jarmilou. Táta náleží úplně a bezesbytku své ženě a pevná pouta mezi ním a jeho manželkou zpřetrhá teprve jeho smrt.

Třebaže všichni tři muži touží po harmonickém, spokojeném manželství, způsoby, jimiž se toho snaží dosáhnout, se různí. Zatímco táta i Robert se za všech okolností snaží s manželkou dohodnout, jsou ochotni přistoupit ke kompromisům, Jura používá především rozkazy a jedná z pozice silnějšího jedince.

Nemá pochopení pro manželčina přání a potřeby, ačkoli Františka myslí především na všeobecný prospěch. Výměnu shnilé podlahy i vydláždění dvora považuje za panské výmysly, povýšené a neskromné. Vyčítá ženě, že není nikdy s ničím spokojená, a nechá ji samotnou tahat těžké kameny na opravu dvora. Pomůže jí teprve poté, co se zoufalá Františka odhodlá k útěku.

Naopak táta je příkladně citlivý k Jarmiliným přáním a velmi jej trápí, když manželka není šťastná. Ačkoli nebyl na nic podobného dříve zvyklý, ochotně se přizpůsobuje oslavám svého svátku i mikulášské nadílce, jen aby své ženě udělal radost. Konečně i Robert se snaží vstřícně přistupovat ke Klářiným, často přehnaným a nesmyslným, nárokům. Cítí odpovědnost za ženu, kterou sice nemiluje, ale s níž žije v manželství už téměř pětadvacet let. Má starost o nemocnou Kláru a zařizuje jí lékařskou péči, třebaže ona sama ji odmítá.

Robert a táta jsou vysokoškolsky vzdělaní muži, lékaři, a jako takoví si plně uvědomují hodnotu člověka ve světě. Mají v úctě lidský život, oba se snaží

⁵⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 174.

pro lidi ve svém okolí dělat vždy to nejlepší. Robert s Klárou se ujímají osiřelé Jany, třebaže s nimi není nijak příbuzná, do tátova domu denně přicházejí malí strážníci i stará almužnice. Táta rád přijal do své rodiny i manželčiny příbuzné – sestru Irenu a synovce Itu.

Jura Podešva je sedlák a největší cenu pro něj má půda a majetek. Mnohem víc mu záleží na úrodě a dobytku, především na koních, než na člověku. Manželčin syn, kterého sliboval mít rád jako vlastního, pro něj má cenu jen tehdy, pokud pracuje. Jak málo si ve skutečnosti cení lidského života, vyplývá na povrch ve chvíli, kdy se Metod ztratí během mrazivé prosincové noci. Tehdy Jura zcela otevřeně říká zoufalé Františce:

„Ten smrad mi už leze krkem! Óch to by byl odpočinek, to by byla múdrost' prozřetelnosti, dyby si ho tak Pán Bůh k sobě vzal.“⁵¹

O několik okamžiků později však sám umírá v hořícím seníku, zatímco Františka si znovunalezeného synka odvádí do bezpečí domova.

6.2 Táta versus Robert Rýdl

Tito dva muži mají na první pohled mnoho společného. Jak již bylo řečeno, oba představují prototyp ideálního manžela, milujícího a starostlivého, což v případě táty platí prakticky bez výjimky, v případě Roberta přinejmenším do doby, než do jeho života vstoupí Jana.

Táta i Robert jsou humanisté, člověka považují za jednu z hlavních hodnot ve světě. Oba si za své povolání vybrali službu lidem, kterou se snaží naplňovat podle svého nejlepšího vědomí. Nešetří úsilím, časem ani penězi.

Táta slouží svému okolí jako lékař. Ke svým pacientům je laskavý, nikdy neodmítne pomoc, třebaže se za ni často nedočká žádné hmotné odměny, ba naopak, sám se přihlašuje k dobrovolné péči o nezaměstnané, kterou nechtějí ostatní lékaři vykonávat. K potřebným vyjíždí vždy ochotně i v noci, neváhá cestovat ani do těch nejvzdálenějších vesnic a na odlehlé samoty. Lidem nepřináší jen lékařskou pomoc, ale také vlídné slovo a povzbuzení:

„Sem si přicházeli pro úlevu lidé i z daleka, mnoho věrných pacientů z doby, kdy široko daleko nebylo jiného lékaře. Vždycky znovu přitahoval trpící

⁵¹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, str. 192.

tátův mírný, tichý hlas, celý zevnějšek vyrovnaného klidu a bezpečné jistoty a jeho krásné, dobrotivé a vlídné oči.“⁵²

Robert, který původně vystudoval veterinární lékařství, nakonec nachází své poslání v roli starosty a vlastence. Je jediným českým zvěrolékařem ve Slezsku, jako jeden z mála odolal veškerému národnostnímu útlaku ze strany rakouské vlády. Neústupně, a nakonec úspěšně, bojoval za stavbu železnice, která by městu zajistila spojení se zbytkem země, pomohl zřídit v Rozvadově hospodářskou školu, čímž ještě více posílil význam doposud opomíjeného městečka:

„Rýdl, sálající plamen myšlenky a vůle, stal se strhujícím řečníkem, jeho koktavost téměř zmizela. Síle jeho vůle nebylo možno se protivit, kouzlu jeho přesvědčivosti se nedalo odolat.“⁵³

Za toto své úsilí jsou oba obdivováni, uctíváni a milováni svým okolím. Táty si všichni v městečku váží jako obětavého lékaře a dobrého člověka, jeho pacienti mu důvěřují a neváhají se mu svěřit s většinou svých trápění, spoléhajíce na jeho moudrý úsudek. I Robert je okolím uznáván jako spolehlivý rádce, kterého při nedělní promenádě všichni obyvatelé městečka uctivě zdraví. Za svůj neúnavný boj s rakouskou vládou je respektován prakticky celým Slezskem, po vzniku nové republiky se mu za to dostává cti být povolán do čela zemské veterinární služby.

Životní osudy obou mužů jsou však přes všechnu tuto podobnost zcela odlišné. Táta žije v pravdě, jeho jednání je zcela v souladu s jeho myšlením a přesvědčením. Vede klidný život v rodinném kruhu, harmonický a po všech stránkách naplněný. Představuje pozitivní hodnoty upřímného člověka, který vděčně přijímá i prosté životní radosti a je šťastný.

Naproti tomu Robert přežívá, byť zčásti dobrovolně, v iluzi. Pochyby o správnosti svého jednání se snaží přehlušit stále novou prací, což se mu daří do chvíle, než se setká s Janou. Teprve tváří v tvář dívčině čistotě a opravdovosti si naplno přiznává vnitřní prázdnotu svého dosavadního života. Svůj omyl si však uvědomuje teprve ve chvíli, kdy je na nápravu pozdě. Robert dožívá v přetvářce a jeho osud se uzavírá tragicky.

⁵² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 20.

⁵³ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 40.

Robertův svazek s Klárou je spíš než na lásce založen na vděčnosti. Jako čtyřiatvacetiletý mladík, čerstvě vystudovaný zvěrolékař, přijel Robert do Rozvadova, a kvůli své nesmělosti a především koktavosti si v cizím městě získával důvěru jen pomalu. Jediný, kdo o něj projevil zájem, byla Klára, čtyřicetiletá dvojnásobná vdova.

Sebevědomá žena jednala s mladým doktorem jako se sobě rovným a svým bohatstvím učinila silný dojem na nezkušeného mladíka, který do té doby nepoznal nic jiného než odříkání a chudobu. Mladý zvěrolékař získal sňatkem s Klárou společenské postavení i prostředky, které neváhal využít ve prospěch celého města. Brzy ovšem pochopil, že duševní souznění mezi ním a jeho manželkou není možné, stejně jako skutečnost, že spolu nikdy nebudou mít děti:

„Srdce to ví a úhrnem beze slov cítí, že muž, v jehož prsou bije, má starou, ošklivou a hloupou ženu, klepavou a zlovolnou, vysedávající maloměstské skandály jako slepice ve své kukani před domem a rozhlašující je s hlučným kvokáním. Klidná a hluboká krása duševního spoluzítí nebude nikdy.“⁵⁴

Robert jako čestný člověk ovšem nikdy nepomyslí na to, že by mohl zradit první a jedinou ženu svého života, a nepřestává jí být vděčný za vše, co pro něj udělala. Cítí se být zavázán, a proto trpělivě a slepě omlouvá Klářiny negativní vlastnosti, chová se k ní vždy zdvořile a velkomyslně. Duševní náplň svého života hledá Robert především v práci, kterou se snaží utlumit i vnitřní hlasy volající po vzpouře.

Naopak z manželství táty a Jarmily je jejich vzájemná láska jasně patrná. I po předchozím svazku, z něhož má táta dvě dcery, nachází ve svém srdci dostatek lásky pro svou mladou ženu. Jarmila o něj oddaně a láskyplně pečuje a táta jí její péči oplácí, jak nejlépe dovede. Své city však nedává navenek příliš najevo, jeho uzavřená povaha nedokáže tak velkou lásku a vděčnost obsáhnout slovy:

„Jen několikrát za všecka ta léta, když už nemohl unést srdce přesycené vzrušením lásky a vděku, řekl mi docela tiše: Ty můj osude krásný.“⁵⁵

Ve vztahu táty a Jarmily je plně obsaženo to, co mezi Robertem a Klárou chybí – duševní souznění, vzájemná úcta a porozumění. Na rozdíl od Roberta

⁵⁴ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 125.

⁵⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 69.

má táta ve své ženě oporu. Jarmila jej ochotně doprovází na cestách za pacienty a svou blízkostí mu pomáhá zvládat ne vždy snadné lékařské povolání. Jejich soužití je založeno na vzájemné důvěře a respektu, což jim pomáhá překonat rozdíl věku i smýšlení.

Táta s Jarmilou jsou si navzájem jisti svou láskou, a proto jeden od druhého nevyžadují demonstrativní důkazy. Jejich city se projevují v běžných domácích úkonech i pouhých pohledech. Vzájemnou lásku nepotřebují navenek předvádět, příliš o ní nemluví, dokonce ani mezi sebou. Jejich láska je natolik silná, že dokáže takřka bezesbytku vyplnit jejich životy. Ačkoli táta Jarmilu doslova izoloval od vnější společnosti, svou opravdovou a upřímnou láskou, zájmem a péčí jí dokázal tuto absenci cizích lidí vynahradit.

Zato u Roberta s Klárou jakékoli porozumění a důvěra chybí. Robert svou ženu nemiluje, a ačkoli se snaží nedat tuto skutečnost navenek najevo, není si Klára jeho city tak docela jistá. Od manžela neustále vyžaduje důkazy lásky, ujištění, že se Robertovi stále líbí. Známým v městečku i manželově rodině často opakuje, jak ji Robert miluje, avšak poté, co se z manželova dopisu dozvídá, že Robert musí zůstat déle v Praze, podezírá jej, že má v hlavním městě milenkou a dokonce i nemanželské dítě.

Robert, přestože v manželství s Klárou duševně strádá, hraje alespoň navenek úlohu dokonalého manžela. Až přehnanou starostlivostí a mnoha slovy se snaží zakrýt své skutečné city. Ve chvíli, kdy už se smířil s citově nenaplněným životem, přichází do jeho domu Jana. Rád by byl osiřelé dívce náhradním otcem, Jana sama jej oslovuje „otčím“, ale jeho vztah začne brzy přerůstat v něco většího. V Janě konečně nachází spřízněnou duši a blízkého člověka. Dívka je inteligentní, a proto s ní Robert může hovořit o záležitostech, které Kláru nezajímají. Díky Janě si však naplno uvědomuje dosavadní prázdnotu svého života.

Propastný rozdíl mezi Janou a Klárou naplno vyplývá na povrch během nepodařeného Maticního dne v Opavě. Zde poprvé vidí Robert svou manželku očima druhých lidí a uvědomuje si, jak je stará a směšná. Janino mládí, její krása, laskavost, upřímnost jsou nyní ještě výraznější. V Robertovi se mísí rozporuplné pocity, kterými se snaží uniknout svým odjezdem do Prahy.

Jednou při návratu domů se mu rozradostněná Jana vrhá do náruče a on si při vzájemném polibku uvědomuje, že dívku miluje. Není si však jist, zda

Jana jeho city opětuje, a proto se odhodlává přiznat ke své lásce až o několik měsíců později, pod vánočním stromkem:

„Jak miluji, jak toužím! Jak toužím! Toužil jsem celý život, ale touha neměla tváře a neměla jména. Ale nyní to vše vím. Mé srdce je naplněno jménem, tváří, očima, copy, můj Bože, mám ji tolik rád.“⁵⁶

Třebaže Jana jej rovněž miluje, nedokáže se Robert rozhodnout změnit svůj život. Ve chvíli, kdy má konečně pro koho žít, kdy si uvědomuje cenu života, ozývá se vážná srdeční choroba a jemu zbývá půl roku života. Nikdy nepozná štěstí po boku milované ženy. Robertův životní osud se uzavírá tragicky.

Ale určitý smutek a lítost jsou přítomny i v tátově životě. Mezi ním a jeho ženou je značný věkový rozdíl, který se manželům postupem času podařilo překonat, avšak na počátku jejich manželství přece jen docházelo k nedorozuměním. Táta není už nejmladší a životní síly mu pomalu ubývají. Je si vědom toho, že na pozdní lásku mu nezbývá mnoho času. Šťastné manželství s Jarmilou nakonec trvá pouhých dvanáct let:

„Milenec něžný a smutný, protože jeho čas už se skláněl a tělo nebylo v souzvuku s žíznivým a lačným srdcem.“⁵⁷

Tátova smrt přichází náhle a nečekaně. Umírání ovšem trvá dlouho, tělo bojuje celých čtyřicet hodin. Smrt však přichází po relativně dlouhém, šťastném a bezezbytku naplněném životě. Milovaná žena u něj vydrží až do konce a její ruka zatlačí tátovy oči, když už je po všem.

Robert umírá ve své kanceláři, daleko od domova a sám. Pro něj je smrt vysvobozením z těžké nemoci, z prázdného života, který se nakonec stal utrpením. Smutnou zprávu se Jana dozvídá pouze po telefonu, shodou okolností právě ve chvíli, kdy opuštěna ve svém domě umírá i Klára.

Na konci se role obracejí. Tragickým se náhle stává příběh tátův, ve kterém zůstává Jarmila sama, bez milovaného člověka, a navíc se musí zbavit i většiny věcí, které jí manžela připomínají. Přesto však ví, že na něj nikdy nezapomene. Naopak příběh Roberta a Kláry se uzavírá společnou smrtí, která podle nekrologu uveřejněného v novinách završila dokonalé a šťastné manželství.

⁵⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, str. 143.

⁵⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, str. 308.

Závěr

Cílem naší diplomové práce bylo přiblížit dílo české spisovatelky Jarmily Glazarové, konkrétně romány *Roky v kruhu*, *Vlčí jáma* a *Advent*, vydané v letech 1936-1940. Všechna tato díla v sobě nesou žánrové prvky psychologické prózy, avšak každé z nich přináší také svou specifickou poetiku.

Roky v kruhu se blíží žánru vzpomínkové prózy, jsou nejvíce osobní, protože obsahují intimní zpověď týkající se autorčina manželství. Autobiografické prvky se nacházejí rovněž ve *Vlčí jámě*, která *Rokům v kruhu* dějově předchází a kde převažuje právě psychologický přístup spolu s prvky dramatickými. Za dramatické lze také poznačit poslední román *Advent*, který nese zároveň výrazné baladické rysy. U všech tří románů je možno nalézt rovněž důraz na sociální problematiku, avšak nejvýraznějším pojítkem mezi nimi je téma nerovného manželství.

Glazarová tento námět zpracovává odlišnými způsoby a představuje tak dva základní prototypy postavy manžela, dobrého a špatného. První prototyp je reprezentován starostlivými a čestnými muži, jimiž jsou táta a Robert Rýdl, druhý prototyp zastupuje zbabělý a pokrytecký Jura Podešva. U postav táty a Roberta je také patrná značná míra idealizace, zatímco Jura je vyličen naopak až příliš přízemně, můžeme u něj nalézt výhradně negativní charakterové rysy.

Setkáváme se zde rovněž se dvěma zcela odlišnými pojetími životního osudu. Táta prožívá spokojený život po boku milované a milující manželky, přináší pozitivní hodnoty upřímného a šťastného člověka. Naproti tomu Robert Rýdl trpí vedle nemilované ženy, od níž se neokáže odpoutat, ani když potkává pravou lásku. Jeho osud je uzavřen tragicky.

Tragické vyznění je nakonec přítomné u všech tří románů, jelikož všechny se uzavírají smrtí. Shodou okolností smrtí mužských postav; umírají táta, Robert Rýdl i Jura Podešva.

V případě tragického *Adventu* i dramatické *Vlčí jámy* je však na konci příběhu obsažen příslib šťastné budoucnosti. Paradoxně jsou pouze *Roky v kruhu* zakončeny skutečným neštěstím, ačkoli ve své podstatě tato kniha přináší výhradně pozitivní příběh harmonického života.

Anotace

Autorka práce: Martina Hetclová

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Charakteristika mužských postav v psychologických románech Jarmily Glazarové

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.

Počet znaků: 78 358

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 36

Klíčová slova: Jarmila Glazarová, *Advent*, *Vlčí jáma*, *Roky v kruhu*, mužské postavy

Tato diplomová práce se zabývá dílem Jarmily Glazarové, konkrétně romány *Roky v kruhu*, *Vlčí jáma* a *Advent*. Přibližuje životní osudy autorky, genezi daných próz a jejich přijetí dobovou literární kritikou.

Hlavní náplní práce je analýza a srovnání třech hlavních mužských charakterů ve vybraných dílech. Zaměřuje se na porovnání jejich přístupu k roli manžela, která je u všech tří postav primární. Věnuje se rovněž porovnání výrazně odlišných životních osudů, harmonického a tragického, u dvou z těchto postav.

Résumé

Notre mémoire de licence présente l'ouvrage de l'écrivaine tchèque Jarmila Glazarová, concrètement ses romans psychologiques *Roky v kruhu* (*Années en ronde*), *Vlčí jáma* (*Antre du loup*) et *Advent* (*Avent*) édités entre les années 1936 et 1940. Dans les romans *Roky v kruhu* et *Vlčí jáma* on peut trouver les éléments autobiographiques tandis que le roman dramatique *Advent* a plutôt le caractère d'une ballade.

Tous ces romans contiennent le sujet commun, le mariage avec une différence d'âge. Glazarová montre aussi deux prototypes de l'époux, le bon représenté par papa (*Roky v kruhu*) et Robert Rýdl (*Vlčí jáma*) et le mauvais que représente Jura Podešva (*Advent*). Les caractères de papa et de Robert Rýdl sont un peu idéalisés tandis que Jura Podešva est complètement négatif.

Dans les romans *Roky v kruhu* et *Vlčí jáma* on trouve aussi deux conceptions de la vie totalement différentes. Papa mène la vie tranquille et harmonieuse avec son épouse bien-aimée et il porte des valeurs positives. Au contraire, Robert souffre à côté de la femme qui n'aime pas et il n'est pas capable de la quitter même s'il rencontre le véritable amour. C'est la raison pour laquelle sa vie finit tragiquement.

Une sorte de conclusion tragique se trouve chez tous les trois romans parce qu'ils finissent par la mort. Et c'est toujours la mort des caractères masculins ; papa, Robert Rýdl et également Jura Podešva meurent.

Cependant, en cas de *Vlčí jáma* et aussi *Advent*, la fin du roman promet l'avenir heureux. Le roman qui finit par une véritable tragédie, c'est *Roky v kruhu* bien que ce livre apporte l'histoire de la vie heureuse.

Seznam použité literatury

Primární:

GLAZAROVÁ, Jarmila. Advent. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988.

GLAZAROVÁ, Jarmila. Místopis srdce. 1.vyd. Praha: Albatros, 1973.

GLAZAROVÁ, Jarmila. Roky v kruhu. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987.

GLAZAROVÁ, Jarmila. Vlčí jáma. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986.

Sekundární:

Knižní publikace:

BURIÁNEK, František. Jarmila Glazarová. 1.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979.

COHNOVÁ, Dorrit. Co dělá fikci fikcí. 1.vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1718-5.

FORSTER, Edward M. Aspekty románu. Bratislava: Tatran, 1971.

FOŘT, Bohumil. Literární postava. 1.vyd. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. ISBN 978-80-85778-61-8.

HODROVÁ, Daniela. ... na okraji chaosu ...: poetika literárního díla 20. století. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.

KUBÍČEK, Tomáš, Jiří HRABAL a Petr A. BÍLEK. Naratologie: strukturální analýza vyprávění. Praha: Dauphin, 2013. ISBN 978-80-7272-592-2.

MRAVCOVÁ, Marie. Umělecké dokumenty a romány. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987.

PETERKA, Josef. Teorie literatury pro učitele. 3.vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment s.r.o., 2007. ISBN 978-80-239-9284-7.

RIMMONOVÁ-KENANOVÁ, Shlomith. Poetika vyprávění. 1.vyd. Brno: Host, 2001. ISBN 80-7294-004-X.

Stati a kritiky:

BENEŠ, Karel. Román životní pohody. Panorama. 1936, 14(8), 123.

BURIÁNEK, František. Doslov. In: Advent. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988.

BURIÁNEK, František. Doslov. In: Roky v kruhu. 7. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987.

BURIÁNEK, František. Doslov. In: Vlčí jáma. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986.

JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. Lidové noviny. 1939, 47(271), 3.

JEDLIČKA, Benjamin. Román nerovného manželství. Lidové noviny. 1938, 46(271), 5.

PEKÁREK, Václav. Jarmila Glazarová: Vlčí jáma. U Blok. 1938, 3(3).

PÍŠA, Antonín. Vypravěčka ženina údělu – Advent. In: Stopami prózy. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, str. 245-248.

PÍŠA, Antonín. Vypravěčka ženina údělu – Vlčí jáma. In: Stopami prózy. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, str. 242-245.

POLÁK, Karel. Jarmila Glazarová: Advent. Kritický měsíčník. 1940, 3(1), 131-133.

POLAN, Bohumil. Tři romány životní víry. Literární noviny. 1937, 9(12), 2-3.

RUTTE, Miroslav. Kniha o domově, lidech a zemi. Národní listy. 1937, 77(27), 5.

SEZIMA, Karel. Z nové tvorby románové. Lumír. 1937, 63(4), 223-224.

SEZIMA, Karel. Z nové tvorby románové. Lumír. 1939, 65(2), 91-93.

SEZIMA, Karel. Zlaté klasy se sklízí letošní i minulých. Naše řeč. 1940, 24(5-6), 157-160.

STRNADEL, Josef. Jarmila Glazarová: Roky v kruhu. U Blok. 1937, 2(1).

Lexikony a slovníky:

HAVEL, Rudolf a Jiří OPELÍK. Slovník českých spisovatelů. Praha: Československý spisovatel, 1964.

FORST, Vladimír. Lexikon české literatury. Praha: Academia, 1985.

JANOUŠEK, Pavel. Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Praha: Brána, 1995. ISBN 80-8594-616-5.

MENCLOVÁ, Věra, Bohumil SVOZIL a Václav VANĚK. Slovník českých spisovatelů. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-007-1.

Diplomové práce:

JOSEFÍKOVÁ, Silvie. K výstavbě románů Jarmily Glazarové Advent a Vlčí jáma. Brno, 2014. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. David Kroča, Ph.D.

PALÁNOVÁ, Kateřina. Ženské postavy v dílech Jarmily Glazarové Roky v kruhu, Vlčí jáma a Advent. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jiří Kudrnáč, CSc.

PRUSENOVSKÁ, Jana. Jarmila Glazarová (1901 – 1977). Olomouc, 2010. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého. Vedoucí práce Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.